

Asia: VN/12457/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta Yhteiskunnan turvallisuusstrategiaksi 2024 (YTS2024)

Luku 1. Johdanto

Kirjoita yksilöity palautteesi tähän. Merkitse alaluku tai sivunumero.

-

Luku 2. Yhteiskunnan elintärkeät toiminnot

Kirjoita yksilöity palautteesi tähän. Merkitse alaluku tai sivunumero.

Kansallisarkiston arkistotietovaranto tulee huomioida keskeisenä suojelukohteena osana kansallista kulttuuriperintöä, selvästi erillään muusta kulttuurin resilienssiä vahvistavasta toiminnasta. Arkistojen käyttö vahvistaa yhteiskunnan itsetuntemusta ja muutoskykyä. Strategiaan tulee ottaa tavoitteeksi arkistotietovarannon säilymisen ja muuttumattomuuden varmistamisen lisäksi ja arkistotiedon käytön edistäminen. Arkistotietovaranto tulee selkeästi todeta yhteiskunnan kriittisenä toimintona ja Kansallisarkisto kriittisenä toimijana.

Luku 3. Yhteiskunnan elintärkeisiin toimintoihin kohdistuvat uhkat

Kirjoita yksilöity palautteesi tähän. Merkitse alaluku tai sivunumero.

Kulttuuriperintö on avoimen ja demokraattisen yhteiskunnan edellytys sekä sananvapauden, väestön identiteetin ja hyvinvoinnin perusta. Kulttuuriperinnöllä on suuri merkitys yksilöiden ja yhteisöjen toiminnan elinvoimalle ja uudistumiselle. Kulttuuriperintötietovarannot ja muu kulttuuriomaisuus turvaavat kansakunnan muistin, joka ei ole palautettavissa kerran kadottu-aan. Kulttuuriperintöön kohdistuu nykyisessä toimintaympäristössä merkittäviä suoria uhkia niin fyysisesti kuin kyberturvallisuuden ja informaatiovaikuttamisen muodossa

Luku 4. Yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaaminen

Kirjoita yksilöity palautteesi tähän. Merkitse alaluku tai sivunumero.

-

Luku 5. Kokonaisturvallisuuden toimijat

Kirjoita yksilöity palautteesi tähän. Merkitse alaluku tai sivunumero.

-

Luku 6. Kokonaisturvallisuuden tulevaisuus

Kirjoita yksilöity palautteesi tähän. Merkitse alaluku tai sivunumero.

Ruotsissa on 3/2024 perustettu Råd för skydd av kulturarv. Sen tehtävänä on ehdottaa lisätoimia elintärkeäksi yhteiskunnalliseksi toiminnoksi luokitellun kulttuuriperinnön suojan parantamiseksi. Suomessa Kulttuuriperintöala on otettava mukaan yhteiskunnan kokonaisturvallisuuden rakenteisiin. Tarvitaan yhteistyötä Huoltovarmuuskeskuksen ja Puolustusvoimien kanssa. Kulttuuriperintötoimijoiden tulee niin ikään tiivistää omaa yhteistyötään varautumisessa. Tarvitaan tilannekuvan ja osaamisen jakamista, parempaa viestintää ja rahoitusta sekä näiden toimien koordinaatiota. Yhteistyö Pohjoismaiden ja Baltian maiden kanssa on olennaista. Tämä rakennustyö on käynnistynyt. Pohjoismainen ministerineuvosto on antanut 5/2024 julkilausuman kulttuurin ja kulttuuriperinnön merkityksestä demokratialla ja kestäville yhteiskunnille. Julki-lausuman periaatteiden tulee näkyä yhteiskunnan turvallisuusstrategiassa.

OSA 2: Strategiset tehtävät

Kirjoita yksilöity palautteesi tähän. Merkitse strategisen tehtävän numero ja nimi sekä nimeä osio (Päämäärä ja tavoitteet; Toiminta-ajatus; Toimijat).

-

Yleiset kommentit strategialuonnokseen.

Kirjoita yleiset havaintosi strategialuonnoksesta.

Koko lausunto:

Kulttuuriperintö

Kulttuuriperinnön suojelua vakavissa ja laajoissa yhteiskunnan häiriötilanteissa ei tällä hetkellä ole varmistettu Suomessa riittävästi. Tässä kulttuuriperinnöllä tarkoitetaan fyysiseen kulttuuriomaisuuteen ja asiakirjalliseen kulttuuriperintöön kytkeytyvää tietoa: yksityisiä ja viranomaisen asiakirjoja, museokokoelmia, kiinteitä muinaisjäänteitä, suojeltuja rakennuksia, taidetta, audiovisuaalisia tallenteita.

Kulttuuriperintö on avoimen ja demokraattisen yhteiskunnan edellytys sekä sananvapauden, väestön identiteetin ja hyvinvoinnin perusta. Kulttuuriperinnöllä on suuri merkitys yksilöiden ja yhteisöjen toiminnan elinvoimalle ja uudistumiselle. Kulttuuriperintötietovarannot ja muu kulttuuriomaisuus turvaavat kansakunnan muistin, joka ei ole palautettavissa kerran kadottuaan. Kulttuuriperintöön kohdistuu nykyisessä toimintaympäristössä merkittäviä suoria uhkia niin fyysisesti kuin kyberturvallisuuden ja informaatiovaikuttamisen muodossa.

Kulttuuriperintö ja kulttuuri laajemminkin tulee huomioida huoltovarmuuslain ja valmiuslain uudistusten yhteydessä. Kansakunnan kulttuuri ja identiteetti tulee nähdä keskeisenä suojeluobjektina hengen, terveyden ja välittömän toimeentulon rinnalla. Alkuperäisen tiedon säilymisen lisäksi tiedon käytön vahvistaminen tulee olla yhteiskunnan keskeinen prioriteetti. Käytön vahvistamiseen tulisi ryhtyä välittömästi ja huomioida tavoite keskeisten toimijoiden rahoituksessa. Keskeiset kulttuuriperintötoimijoita ovat ainakin Museovirasto, Kansallisarkisto ja Kansallinen audiovisuaalinen instituutti. Ne tulisi mainita strategian kohdassa toimijat

Ruotsissa on 3/2024 perustettu Råd för skydd av kulturarv. Sen tehtävänä on ehdottaa lisätöitä elintärkeäksi yhteiskunnalliseksi toiminnoksi luokitellun kulttuuriperinnön suojan parantamiseksi. Kulttuuriperintöala on otettava mukaan yhteiskunnan kokonaisturvallisuuden rakenteisiin. Tarvitaan yhteistyötä Huoltovarmuuskeskuksen ja Puolustusvoimien kanssa. Kulttuuriperintötoimijoiden tulee niin ikään tiivistää omaa yhteistyötään varautumisessa. Tarvitaan tilannekuvan ja osaamisen jakamista, parempaa viestintää ja rahoitusta sekä näiden toimien koordinaatiota. Yhteistyö Pohjoismaiden ja Baltian maiden kanssa on olennaista. Tämä rakennustyö on käynnistynyt. Pohjoismainen ministerineuvosto on antanut 5/2024 julki-lausuman kulttuurin ja kulttuuriperinnön merkityksestä demokratiassa ja kestäville yhteiskunnille. Julki-lausuman periaatteiden tulee näkyä yhteiskunnan turvallisuusstrategiassa.

Kulttuuriomaisuuden suojelussa keskeistä on digitaalisten tietovarantojen suoja ja hajautus sekä varautuminen kulttuuriomaisuuden siirtoihin. Kiinteä kulttuuriomaisuus suojataan paikalla. Digitoinnilla parannetaan analogisten aineistojen suojaa. Parhaiten kulttuuriperintö on suojassa, kun se on aktiivisessa käytössä. Kulttuuriperintöorganisaatioiden digitalisoituminen on massiivinen urakka, joka vaatii nykyistä enemmän rahoitusta. Tietotaito on kuitenkin jo olemassa kulttuuriperintöorganisaatioissa.

Kansallisarkisto ja kansallinen arkistotietovaranto

Kansallisarkiston tehtävänä on varmistaa kansalliseen kulttuuriperintöön kuuluvien viranomaisten asiakirjojen ja niihin sisältyvien tietojen säilyminen. Kansallisarkistoon on koottu ja kootaan valtion kaikkien viranomaisten arkistoitavat aineistot sekä suuri määrä yksityisen sektorin keskeisiä aineistoja. Kansallisarkisto ottaa vastaan viranomaisilta tietoaineistoja enää vain digitaalisessa muodossa. Digitaaliset tietoaineistot sisältävät tietoja kaikilta yh-teiskuntaelämän osa-alueilta, ja niillä on merkitystä niin tieteellisessä tutkimuksessa kuin yksilöiden etuuksien, oikeuksien ja velvoitteiden toteuttamisessa.

Kansallisarkisto on monialaisen tutkimuksen keskeinen infrastruktuuri. Kansallisarkiston ylläpitämän arkistotietovarannon (kansallinen arkistotietovaranto) suojaaminen tietomurroilta, tietojen manipuloinnilta, tuhoamiselta ja laittomalta käytöltä on kriittistä, jotta kansalaisten oikeudet toteutuvat kaikissa olosuhteissa. Kansalliseen arkistotietovarantoon siirretyt tiedot ovat yhteiskunnallisesti merkittäviä tietoja, jotka muodostavat oikeusvaltion pohjan. Tiedot ovat sekä

viranomaistoiminnan että tutkimuksen kannalta merkittäviä. Luottamus digitaalisen tiedon säilyminen muuttumattomana on keskeinen yhteiskuntaa vakauttava tekijä. Häiriöt näissä palveluissa voivat nopeasti rapauttaa kansalaisten luottamusta julkisen hallinnon digitaalisiin palveluihin sekä julkiseen hallintoon ja yhteiskuntaan laajemminkin.

Yhteiskunnan turvallisuusstrategiassa Kansallisarkiston arkistotietovaranto tulee huomioida keskeisenä suojelukohteena osana kansallista kulttuuriperintöä, selvästi erillään muusta kulttuurin resilienssiä vahvistavasta toiminnasta. Arkistojen käyttö vahvistaa yhteiskunnan itsetuntemusta ja muutoskykyä. Strategiaan tulee ottaa tavoitteeksi arkistotietovarannon säilymisen ja muuttumattomuuden varmistamisen lisäksi ja arkistotiedon käytön edistäminen. Arkistotietovaranto tulee selkeästi todeta yhteiskunnan kriittisenä toimintona ja Kansallisarkisto kriittisenä toimijana.

Muuta

Kansallisarkisto pyytää, että sille toimitetaan jatkossa lausuntopyynnöt asioissa, jotka koskevat yhteiskunnan kokonaisturvallisuutta.

Aakkula Immo
Kansallisarkisto